

مقدمه:

اجرای طرح توسعه روستایی که یکی از مهم‌ترین سیاست‌ها در ششمین برنامه ملی توسعه اقتصادی - اجتماعی است، بدون وقفه و به طور ممتد ادامه خواهد یافت. توسعه روستایی در برنامه پنجم از اولویت زیادی برخوردار بوده، در طرح کنونی نیز به آن اولویت بیشتری داده خواهد شد.

اجرای برنامه قبلی به پیشرفت‌های اساسی منجر شده است. بنابراین، استراتژی‌ها، اهداف و سایر معیارهای موجود بر طبق شرایط حاضر ادامه یافته، اصلاح خواهد شد.

در عین حال، نواقص گذشته، به منظور اطمینان بخشیدن به اجرای مؤثر برنامه ششم طرح توسعه روستایی، مرتفع خواهند شد. متعاقباً، نتایج مطلوب حل مشکلات فقر در مناطق روستایی و بهبود سطح زندگی، توزیع ثروت و سعادت را برای کلیه مناطق روستایی در حد امکان به ارمغان خواهد آورد.

برنامه توسعه روستایی که در طول برنامه پنجم، مورد قبول واقع شده است و نتایج رضایت‌بخشی نیز از آن به دست آمده است، اکثر اهداف خود - از تخصیص بودجه و توزیع پروژه‌ها در مناطق تعیین شده گرفته، تا منافع حاصل از اجرای پروژه‌ها برای جمعیت روستا - را به دست آورده است. معذالک، عملیات قبلی را فقط در حل مشکلات فقر روستایی و آن هم به طور محدود در مناطق مورد نظر می‌توان موفقیت‌آمیز فرض کرد.

بنابراین، در طی برنامه ششم، طرح توسعه روستایی گسترش داده خواهد شد، به طوری که تمامی مناطق روستایی با هدف خدمت به کلیه جمعیت روستایی در حد امکان به طور وسیع و عادلانه تحت پوشش قرار گیرد.

به منظور کسب هدف یاد شده، برنامه توسعه روستایی در طی برنامه ششم، تغییر در استراتژی و نیز اجرای یک طرح عملیاتی جدید را می‌پذیرد و بر مشکلات واقعی مردم روستایی در مناطق مختلف، متمرکز خواهد شد. ماهیت این مشکلات، مناطق و اولویت‌ها را برای اجرا تعیین می‌کند.

مناطق مورد نظر به مناطق روستایی توسعه نیافته، نیمه توسعه یافته و توسعه یافته تقسیم خواهد شد. دولت، تلاش‌های توسعه و منافع خود را بر روی مناطق توسعه نیافته و نیمه توسعه یافته، متمرکز خواهد کرد. بخش خصوصی، به منظور ایفای نقش بیشتر جهت سرمایه‌گذاری در مناطق توسعه یافته، بر اساس سیاست کلی توسعه که هدف آن کاهش دخالت

سیاست‌ها و استراتژی توسعه روستایی

(برنامه ششم توسعه روستایی)

اداره کل بهسازی و مسکن معاونت عمرانی جهاد سازندگی

● بخش خصوصی، به منظور ایفای نقش بیشتر جهت سرمایه‌گذاری در مناطق توسعه یافته، بر اساس سیاست کلی توسعه که هدف آن کاهش دخالت بخش عمومی در مناطقی است که بخش خصوصی به تنهایی قادر به اداره آن است، تشویق می‌شود.

● بودجه مناسب در حمایت طرح‌های یاد شده برای سال ۱۹۸۸ مجموعاً ۱۵۰۰ بات - هر ۲۴ بات معادل یک دلار است - تخصیص داده شده است. برای سال‌های مالی آینده (۱۹۹۱-۱۹۸۸) بودجه‌های سالانه بر اساس تخصیص بودجه ۱۹۸۷ تخمین زده خواهد شد.

● چهار برنامه توسعه روستایی تابند، تمامی افراد کم بضاعت در نقاط روستایی را در بر نگرفت و تعداد قابل توجهی از جمعیت روستایی با مشکلات ابتدایی مانند کمبودهای غذایی، بیماری، بهداشت پائین و کمبود مهارت‌ها و آموزش - که عمده‌ترین دلایل فقر به شمار می‌روند - روبرو بودند.

بخش عمومی در مناطقی است که بخش خصوصی به تنهایی قادر به اداره آن می باشد، تشویق می شود.

به طور کلی، استراتژی برنامه ششم توسعه روستایی دارای دو خصوصیت بارز است:

اولاً، این طرح با استفاده از مشکلات واقعی جمعیت روستایی به عنوان معیار تعیین مناطق مورد نظر، متوجه گسترش توسعه روستایی در سراسر کشور است. این معیار از مشکلات اساسی (مانند فقر، بهداشت پایین و عدم آشنایی) گرفته تا مشکلات تولید و بازاریابی را که تأثیر زیادی بر درآمد و اشتغال دارد، در بر می گیرد.

ثانیاً، این طرح، مشوقی است برای شرکت بیشتر بخش خصوصی در حل مشکلات خود و جامعه جهت کاهش نقش عامه مردم و بخش خصوصی جهت افزایش نقش آنها دریافتن رادحل هایی جهت مشکلات خویش، براساس خوداتکایی، رادحل های ذیل به اجرا درخواهد آمد:

الف - سازمان های محلی در سطوح روستا و دهستان^(۱) تقویت شده، جهت برنامه ریزی و حل مشکلات جامعه، قدرت بیشتری خواهند داشت.

ب - منابع محلی به منظور تثبیت سرمایه های توسعه جامعه، بسیج خواهند شد.

ج - مردم جهت حل مشکلات خود و جامعه، با مفهوم «حداقل نیاز اساسی» به عنوان راهنما، تشویق خواهند شد.

د - فعالیت های توسعه روستایی که با افزایش شرکت بخش خصوصی و کاهش نقش دولت به عنوان یک حامی، همراه است، مورد تشویق قرار گرفته، گسترش می یابد.

سیستم اداری فعالیت های توسعه روستایی، تحت نظر کمیته ملی توسعه روستایی که در طول برنامه قبلی مورد استفاده قرار گرفته، جهت اداره توسعه روستایی در برنامه ششم نیز ادامه خواهد یافت. اما مکانیسم ها برای اداره و هماهنگی اژانس های دولتی در سطوح مرکزی و منطقه ای اصلاح خواهد شد.

یک سیستم اطلاعات منسجم تر به منظور اعمال مدیریت توسعه روستایی، به وجود آمده، گسترش خواهد یافت. به علاوه، کوشش خواهد شد تا تمامی اهداف اقتصادی، اجتماعی و امنیتی در توسعه روستایی، یکپارچه شوند. انتظار می رود تمامی این معیارها به پذیرش حمایت کننده دولت و مشارکت بخش خصوصی منجر شود.

در راستای رادحل های یاد شده، توسعه روستایی بر روی یافتن رادحل هایی جهت زندگی و کار جمعیت روستایی متمرکز خواهد شد. توسعه روستایی، همچنین بر ایجاد فرصت های بیشتر برای افزایش تولید - که به درآمد بیشتر و اشتغال منجر خواهد شد. متمرکز می شود.

چهارراه حل عمده به ترتیب، عبارتند از:

۱ - گسترش زیربنای اساسی برای تولید و بازاریابی روستایی.

۲ - افزایش کارایی و توانایی بخش عمومی در حل مشکلات روستایی.

۳ - بهبود سیستم مدیریت توسعه روستایی به منظور سیستماتیزه کردن تلاش های هر یک از اژانس ها.

۴ - افزایش مشارکت بخش خصوصی و سازمان های مردمی در توسعه روستایی.

به منظور اجرای رهنمودهای قبلی، سه گروه طرح کار هماهنگ کننده ذیل را می توان مشخص کرد:

الف - طرح هایی که توسط اژانس های

دولتی و با همکاری مردم به اجرا در می آید. اینها طرح هایی هستند که تحت مسئولیت وزارت کشاورزی و تعاونی ها، وزارت کشور، وزارت بهداشت عمومی، وزارت صنایع و وزارت آموزش و پرورش هستند.

ب - طرح هایی که عمدتاً توسط مردم و بخش خصوصی و با نقش حمایت کننده دولت انجام می گیرد. به عنوان مثال، طرح ایجاد شغل روستایی و طرح توسعه کیفیت زندگی در نقاط روستایی (طبق معیار حداقل نیاز اساسی و براساس بودجه توسعه روستایی). طرح های بخش خصوصی نیز شامل این موارد هستند.

ج - طرح های پیشبرد اداره توسعه روستایی از طریق آموزش و توجیه مسئولین در برنامه ریزی، کنترل و ارزیابی توسعه روستایی. بودجه مناسب در حمایت طرح های یاد شده برای سال ۱۹۸۸ مجموعاً ۱۵۰۰ میلیون بات^(۲) تخصیص داده شده است. برای سال های مالی آینده (۱۹۹۱ - ۱۹۸۸) بودجه های سالانه براساس تخصیص بودجه ۱۹۸۷ تخمین زده خواهد شد.

نتایج عملکردهای گذشته و مسایل

توسعه

نتایج توسعه روستایی طی اولین برنامه از چهار برنامه توسعه، تمامی افراد کم بضاعت در نقاط روستایی را در برنگرفت. تعداد قابل ملاحظه‌ای از جمعیت روستایی با مشکلات ابتدایی - که عمده‌ترین دلایل فقر به شمار می‌روند رو به رو بودند، این مشکلات که باید برای آنها راه حل صحیح به کار گرفت، عبارتند از: کمبودهای غذایی، بیماری، بهداشت پایین و کمبود مهارت‌ها و آموزش.

چنین مشکلاتی، مردم فقیر را از بهبود کیفیت زندگی خانواده خود و جامعه سان بازداشته است، سرباطی که نتیجه سیاست‌های توسعه ملی قبل از برنامه پنجم است.

برنامه پنجم بر روی توسعه روستایی - به خصوص در نقاط فقر زده ۲۸۸ بخش، ۱۲۵۶۲ روستا و ۳۸ استان - تأکید می‌ورزد.

۳۲ پروژه فشرده توسعه روستایی زیر نظر مدیریت هماهنگ شده وزارتخانه‌های عمده (یعنی وزارت کشاورزی و تعاونی‌ها، وزارت کشور، وزارت آموزش و پرورش و وزارت بهداشت عمومی) انجام پذیرفت.

بروره‌ها در همه سطوح پایین برای مناطق مورد نظر با موفقیت به اجرا درآمده است. در نتیجه، در قیاس با سرباط و اوضاع قبلی، سطح زندگی جمعیت روستایی، از پیشرفت عمده‌ای برخوردار بوده است.

برخی از دستاوردهای برنامه پنجم را می‌توان چنین تلخیص کرد:

الف - احداث ۲۸۸ بیمارستان بخش و خانه بهداشت دهستان و مراقبت‌های اولیه بهداشتی،

بسیگری امراض در بیس از ۸۰ درصد از مناطق مورد نظر.

ب - آموزش بیس از ۶۰۰۰ خانوار روستایی در تکنیک‌های مدرن کشاورزی.

ج - احداث ۲۶۵۵ حوضچه پرورش ماهی روستایی (بنابراین، منبع غذایی برترین دار برای مصرف روستائیان افزایش یافت).

د - ایجاد چراگاه دام (گاو و گاو میس) جهت ۲۰۰۰۰ خانوار روستایی.

ه - کاهش تعداد بیسوادان در مناطق روستایی به ۳۰۰۰۰ نفر.

علاوغم چنین سیرف‌هایی، بنیه مسایل مهم توسعه - که ذیلا خواهد آمد - طی برنامه سیم مورد نظر فرار خواهند گرفت.

۱ - در حالی که قبلا يك ساختار مؤثر و سیستماتیک فزاینده برای اداره توسعه روستایی به وجود آمد که منجر به کاهش تلاش‌های سیستم کاری بهبود یافته بر بنیای برنامه‌ریزی اصولی و تعریف روشن از قوانین و مسئولیت‌های مؤسسات مدیریت توسعه در سطوح کسوری، استانی، بخشی، دهستانی و روستایی می‌شود، هنوز مشکلات بشماروی وجود دارد که باید مرتفع شوند. ساختار سازمانی جهت اتخاذ و تأیید بیشتر، نیاز به اصلاح بیشتر دارد.

برای آنکه طرح‌های فعالیت کاملاً مشخص باشند، بایستی سیستمی در جهت تلفیق و هماهنگی فعالیت‌های آرائش‌های متفاوت به وجود آید. ضمناً مهارت و راندمان کار افرادی که در مدیریت توسعه مناطق روستایی در تمام سطوح اشتغال دارند، باید ارتقاء بیشتری یابد. از همه مهم‌تر، به منظور بهبود مدیریت توسعه روستایی، نیاز مبرمی به ایجاد يك سیستم مؤثر اطلاعاتی احساس می‌شود. از طرفی جمع‌آوری سیستماتیک اطلاعات و گسترش و تجزیه و تحلیل منظم آن به منظور ارائه اطلاعات جدید مطابق با استانداردها

برای فشر تصمیم‌گیرنده در تمامی سطوح باعث تسهیل در روند تصمیم‌گیری و همکاری بیشتر بین تمامی سازمان‌های دولتی مربوطه خواهد شد و از این طریق، استباهات و اسراف‌های بی‌مورد در فعالیت‌های دولتی به حداقل ممکن خواهد رسید.

۲ - در طول پنج برنامه اخیر توسعه، تلاش‌های مداوم برای توسعه منابع آب و خاک، سیستم حمل و نقل و تولیدات کشاورزی صورت پذیرفته است. لیکن، گماکان مشکلات غنیده‌ای در این زمینه‌ها مشاهده می‌شود که نیاز به راه حل دارند.

تا قبل از برنامه پنجم در مورد توسعه آراضی و رفع مشکلاتی نظیر شوری خاک، فرسایش و از بین رفتن آن، پیشرفت چندانی حاصل نشد. هنوز بیس از ۱۷ میلیون رات (۱۳) (معادل ۲/۸ میلیون هکتار) در شمال شرقی کشور با مشکل شوری خاک رو به رو است و بیس از ۲۹ میلیون رات (معادل ۴/۷ میلیون هکتار) از آراضی کشور با افت حاصلخیزی خاک مواجه است. تمامی این مشکلات باید از میان برداشته شود.

مضافاً براینکه، هنوز بیس از يك میلیون خانوار روستایی فاقد زمین، آراضی بدون سند قانونی در اختیار دارند. جمعیت ۳۶۸۳ روستا که هر کدام شامل بیس از ۸ خانوار است، تماماً فاقد زمین هستند. آنها با باید زمین را اجاره کنند و با به طور غیر قانونی ذخایر ملی و یا جنگل‌های دایمی کشور را اشغال کنند و لذا در زمینه حل این مشکلات باید تلاش بیشتری شود. خصوصاً آنکه، يك طبقه بندی تفصیلی از آراضی ذخایر ملی و جنگل‌های دایمی می‌تواند مشکل استفاده از زمین را مرتفع کرده، روند صدور سند قانونی از سوی دولت برای زمین‌ها را سریع کند.

۳ - علاوغم سرمایه‌گذاری هنگفت دولت در احداث و بهبود منابع آبی طی پنج برنامه ملی، هنوز ۳۸۲۴ روستا، فاقد منابع آبی جهت کشاورزی هستند و حدود ۱۲۶۷۸ روستا نیز از منابع آب کافی جهت مصارف آسایشی و کشاورزی (به

جدول شماره ۱ - تعداد روستاهایی که با مشکلات مواجهند

مشکل	مرکزی	شمال	سال شرقی	جنوب	کل
معرضه زمین مالکیت بیس	۴۷۹	۷۵۷	۱۸۱۷	۶۳۰	۳۶۸۳
فقدان منابع آب برای مصرف روزانه و آسایشی	۳۴۵۸	۲۱۱۷	۴۴۵۳	۲۶۰	۱۱۶۷۸
فقدان منابع آبی کشاورزی	۹۰۶	۶۴۰	۱۱۶۸	۱۱۱۰	۳۸۲۴
سخت حمل و نقل و تولید کم	۳۷۵	۳۱۷	۲۳۶	۲۵۳	۱۱۸۱
	۹۸۲	۱۶۹۹	۶۸۸۰	۱۶۷۹	۱۱۱۲۰

مأخذ: اطلاعات اولیه در سطح روستا (NRD2) ۱۹۸۴

خصوص در فصول خشک و کم باران) محرومند. در مورد حمل و نقل و ارتباطات معلوم شد که ۱۱۸۱ روستا، هنوز راه ارتباطی با شهرها و مراکز تجاری نداشته، بیش از ۳۰ دقیقه زمان لازم است ناهقانان بتوانند با استفاده از دیگر وسایل خود را به مراکز تجاری برسانند. البته در قیاس با ۵۲۹۲۷ روستای سراسر کشور، تعداد روستاهایی که با این مشکل روبه رو هستند، نسبتاً کم است. با این حال، باید طی ۵ سال آینده راه حلی برای این مشکل یافت.

همچنین، هنوز میزان ناچیز تولیدات کشاورزی، کشاورزان ۱۱۲۴۰ روستا را تحت فشار قرار داده است. عوامل این مشکل شامل استفاده نامناسب از تکنولوژی، سوء مدیریت کشاورزی و سایر کمبودها است.

۴- در مورد اشتغال روستاییان می توان گفت که در بین سال های ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۶ تعداد زیادی از جمعیت روستاها در پروژه ایجاد اشتغال مناطق روستایی شرکت کردند (به خصوص در مناطقی که امکان استخدام فصلی بعد از زمان برداشت کم بود) و این مساله، منجر به همکاری با سازمان های مربوطه و در نتیجه، افزایش درآمد گردید.

تنها در ۱۹۸۵، این پروژه همراه با پروژه وزارت کشاورزی و تعاونی ها در زمینه ایجاد اشتغال، ضمن اینکه در طول فصل خشک برای ۶۰۰ هزار نفر شغل فصلی فراهم آورد، شغل موقتی برای ۱/۲ میلیون نفر نیز ایجاد کرد.

مؤقتیت هر دو پروژه تا حدودی در رفع مشکل بیکاری موثر بود، ولی به دلیل اینکه آمار بیکاری فصلی برای ۱۹۸۷ حدود ۴ میلیون نفر پیش بینی شده است، واضح است که میزان اشتغال منظور شده در برنامه های ملی، هنوز به مراتب پایین تر از نیاز واقعی است.

مرحله بعدی برنامه های توسعه ملی باید بر ایجاد مشاغل تکمیلی تأکید ورزد که باعث افزایش تولید شده، درآمدهای درازمدت بیشتری را نسبت به

● هنوز بیش از یک میلیون خانوار روستایی فاقد زمین، اراضی بدون سند در اختیار دارند. جمعیت ۳۶۸۳ روستا که هر کدام شامل بیش از ۸ خانوار است، تماماً فاقد زمین هستند.

● میزان ناچیز تولیدات کشاورزی، کشاورزان ۱۱۲۴۰ روستا را تحت فشار قرار داده است. عوامل این مشکلات عبارت است از: استفاده نامناسب از تکنولوژی، سوء مدیریت کشاورزی و سایر کمبودها.

تلاش های بیشتری برای توسعه این مناطق حساس روستایی صورت گیرد. در همین راستا، بایستی مسأله کشاورزی مناطق مرزی با اهداف امنیتی و طبق شرایط و استراتژی های دفاع ملی، مورد تأکید بیشتر واقع شود.

۷- با وجود اینکه طی برنامه پنجم، موفقیت هایی در زمینه افزایش شرکت مردم در توسعه و روستاها حاصل شده است، اما بیشتر برنامه های ارائه شده، هنوز در مراحل اولیه بوده، لذا برای دستیابی به اهداف مورد نظر، نیاز به توسعه و گسترش بیشتری است.

به طور مثال، این موفقیت ها شامل بهبود کارایی اداری در شوراهای بخش و کمیته های روستایی، اقدام در جهت اصلاح کیفیت زندگی مردم در راستای اصل تأمین حداقل نیازهای اساسی و گسترش صندوق های روستایی با حمایت صندوق توسعه روستاها بوده است.

در مورد سازمانهای تجاری، علیرغم زمان بیشتر برای توسعه، بیش از ۵۰ درصد از تعاونی های کشاورزی موجود در گروه های دهقانی، هنوز متحمل ضررمی شوند، که این به دلیل سوء مدیریت و نیاز آنها به توسعه و اصلاح است. از سوی دیگر، نقشی که بخش خصوصی در جهت حمایت از فعالیت های توسعه مناطق روستایی ایفا کرده است - چه در زمینه اقتصادی و چه در زمینه اجتماعی و به خصوص در مناطق توسعه یافته - نقش فعالی بوده است.

بنابراین، در طول این مرحله لازم است که ساختار و روش های مناسب هماهنگ کننده در جهت افزایش میزان همکاری بین بخش خصوصی و دولتی و روستاییان ایجاد شود تا متضمن اجرای موثر این برنامه در تمام نقاط روستایی - اعم از توسعه نیافته، نیمه توسعه یافته و توسعه یافته - باشد.

مسائل ذکر شده، نکات مهمی برای شروع و تنظیم سیاست ها و رهنمودهای مربوط به توسعه مناطق روستایی هستند که اهداف برنامه ملی توسعه روستاها را طی برنامه ششم تحقق خواهند بخشید.

آنچه که در برنامه قبلی منظور شده بود، فراهم آورد. همچنین بایستی نسبت به ترویج صنایع سبک در مناطق روستایی (هم در سطح روستا و هم در سطح استان) تأکید شود، به طوری که این امر در آینده به صورت یک منبع ثابت اشتغال مطرح باشد.

۵- با وجود بهبود وضعیت بهداشت عمومی و آموزش و پرورش، در اثر تلاش های گسترده ای که در برنامه قبلی توسعه به انجام رسیده، هنوز مشکلاتی به چشم می خورد.

بر اساس اطلاعات موجود، در ۷۰۹۴ روستا از کل ۵۲۹۲۷ روستای کشور، هنوز خردسالان و بزرگسالان، مبتلا به ورم معده، مالاریا و سایر امراض هستند. در ۱۴۰۰ روستا، هنوز رقم مرگ و میر نوزادان نسبتاً بالاست. علاوه بر این موارد، میزان تحصیلات ۵ درصد از روستاییان ۱۲۳۰۶ روستا نیز پایین تر از سطح سواد اجباری است. برای رفع این مشکلات، باید تلاش های بیشتری در آینده صورت پذیرد.

۶- توسعه روستایی در مناطقی که از لحاظ امنیت ملی، اهمیت استراتژیک داشته و در طول برنامه چهارم، با توسعه مناطق خاصی آغاز شد، در کاهش مشکلات امنیتی حاصل از تهدیدات داخلی و خارجی، تا حدی موفق بوده است. با این حال، با توجه به وقایع سیاسی و نظامی کشورهای هندوچین، تغییرات مربوط به حزب کمونیست تایلند و نیز سیاست های فعلی دفاع ملی دولت تایلند، بایستی در ادامه کوشش های قبلی،

جدول شماره ۲

آمار روستاهایی که با مشکلات آموزشی و بهداشتی مواجه هستند

مشکل	مرکزی	شمال	شمال شرقی	جنوب	جمع کل
فقدان سواد و آموزش	۱۶۵۲	۲۰۰۶	۷۷۷۱	۱۳۷۷	۱۲۳۰۶
پایین بودن سطح بهداشت	۱۴۱۱	۱۶۶۵۶	۲۸۵۶	۱۱۶۲	۷۰۹۴
میزان بالای مرگ و میر خردسالان (۵۰ ساله)	۱۱۴	۲۰۹	۸۲۵	۲۵۲	۱۴۰۰

مأخذ - اطلاعات اولیه در سطح روستا (NRD2) - ۱۹۸۴

● مرحله بعدی برنامه‌های توسعه ملی باید بر ایجاد مشاغل تأکید ورزد که باعث افزایش تولید شده و درآمدهای دراز مدت بیشتری را نسبت به آنچه که در برنامه قبلی منظور شده بود، فراهم می‌آورد.

● روستائیان بایستی تماماً قادر شوند که خود ا تکایی را به دست آورده، در توسعه استانداردهای زیستی خود شرکت جسته، سیر زندگی خویش را بر اساس ضوابط مبتنی بر تأمین حداقل نیازهای اساسی، تعیین کنند.

می‌شوند. این مناطق با ۲ یا ۵ مورد از مشکلات زیر دست به گریبان هستند:

- عدم سهولت در امر ارتباطات.
- مشکل اجاره زمین.
- تولید و درآمد پایین.
- وضع بد بهداشت.
- کمبود آب برای مصرف محلی.
- کمبود دانش در ارتباط با روش‌های «خود بهبودی».

۵۷۸۷ روسا در سطح کشور تاملند به این دسته. تعلق دارند (۱۰۶۵ روسا در شمال، ۲۶۸۴ روسا در شمال شرق، ۹۵۲ روسا در ناحیه مرکزی و ۱۰۸۲ روسا در جنوب).

۲-۲- مناطق نیمه توسعه یافته: اولین اولویت در توسعه به مناطقی داده خواهد شد که اکثر مردم آنها از نظر اقتصادی محرومند و بین ۱ تا ۳ نوع از مشکلات مذکور در بالا را دارند. این مناطق کلاً شامل ۳۵۵۱۴ روسا است (۶۶۷۲ روسا در شمال، ۱۷۹۹۰ در شمال شرق، ۵۷۳۱ روسا در ناحیه مرکزی و ۱۰۸۲ روسا در جنوب).

۲-۳- مناطق توسعه یافته: مناطق توسعه یافته شامل مناطقی است که اکثر مردم آنها از استعداد و قابلیت تولید بالایی برخوردارند. این مناطق، شرایط اقتصادی مناسبی دارند و با تعداد کمتری از مشکلات مذکور در بالا، دست به گریبانند. به طور کلی ۱۱۶۲۱ روسا در سراسر کشور دارای چنین وضعی هستند (۳۰۷۹ روسا در شمال، ۱۸۲۵ روسا در شمال شرق، ۶۲۲۱ روسا در ناحیه مرکزی و ۲۷۶ روسا در جنوب).

رهنمودهای توسعه بر آن اساس تنظیم می‌شوند که رشد و توسعه روستایی را بر طبق اهداف فوق‌الاساره، تضمین کنند، تا این رشد، سهم خود را در دستیابی به اهداف کلی توسعه (در سطوح ملی)، در رابطه با رشد اقتصادی، توزیع در آمد، خدمات اجتماعی و بهبود کیفی زندگی، ایفا نماید. به این ترتیب، رهنمودهای توسعه بر ایجاد فرصت‌های لازم در جهت افزایش تولید برای حل مشکل معیشت و اشتغال روستائیان، متمرکز خواهند شد.

چهار رهنمود اصلی به ترتیب زیر است:

- ۱- توسعه عوامل اصلی دخیل در تولید و بازاریابی روستایی.
- ۲- افزایش قابلیت و توانایی سازمان‌های دولتی در حل مشکلات روستایی.
- ۳- بهبود مکانیسم اداری از طریق تحکیم تلاش‌های مربوطه در چهار حیطه جامع سیستم جامع توسعه روستایی.
- ۴- افزایش سطح مشارکت سازمان‌های مردمی و بخش خصوصی در عملیات توسعه در مناطق

درآمد و اشتغال می‌شوند. از طریق بکارگیری تکنولوژی مناسب در هر ناحیه، ارتقاء یابند.

۴- نقش سازمان‌های مردمی و عمومی در تصمیم‌گیری مربوط به جلوگیری حل مشکلات خود جوامع مربوطه، مورد حمایت قرار خواهد گرفت تا بدین ترتیب، سطح خودتکایی افزایش یابد.

ج- اهداف به دو قسمت زیر تقسیم می‌شوند:

۱- اهداف توسعه راد حل‌های اقتصادی برای حل مشکلات مردم روستایی در طول آن دسته از این روش‌ها که در طی برنامه نجوم اقتصادی، به اجرا گذاشته شدند، ادامه خواهد یافت. برای تضمین عرضه مواد غذایی و افزایش درآمد مردمی که در نقاط توسعه نیافته روستایی زندگی می‌کنند، از طریق یافتن راه‌حلی برای مشکلات تولیدات کشاورزی، تأکید خواهد شد.

تولید، بازاریابی و اشتغال در مناطق نیمه توسعه یافته و توسعه یافته نیز ارتقاء خواهد یافت، تا از این طریق بتوان از اهداف اصلی یعنی دستیابی به توسعه اقتصادی در سطح ملی پشتیبانی کرد. خدمات اصلی لازم برای زندگی روزمره و اشتغال دو کنار امنیت زیستی و مالی، در اختیار جمعیت روستایی قرار خواهد گرفت، روستائیان باستی تماماً قادر شوند که خود تکایی را به دست آورده، در توسعه استانداردهای زیستی خود شرکت جسته، مسیر زندگی خویش را بر اساس ضوابط مبتنی بر تأمین حداقل نیازهای اساسی، تعیین کنند.

۲- مناطق مورد نظر مناطق مورد نظر بر طبق مسایل و مشکلات مناطق خاص، به طریق زیر تعیین می‌شوند:

۲-۱- مناطق توسعه نیافته‌ای که محتاج به توسعه فوری هستند، به عنوان مناطقی که در آنها اکثریت مردم از نظر اقتصادی محرومند، تعریف

مقاصد، استراتژی‌ها، اهداف و رهنمودهای لازم برای توسعه روستایی به خاطر اینکه سیاست توسعه روستایی، نقش خود را در طرح کلی توسعه ملی از طریق رشد اقتصادی، توسعه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی مردم و توزیع ثروت و رفاه در مناطق روستایی ایفا کند، در طول برنامه ششم، مقاصد، استراتژی‌ها، اهداف و رهنمودهای زیر برای توسعه روستایی ارائه شده است.

الف- مقاصد: بهبود کیفیت زندگی برای مردم روستایی محروم از نظر اجتماعی و اقتصادی به منظور ارتقاء سطح خودتکایی و افزایش انطباق آنها با شرایط اقتصادی و محیطی.

جهت‌گیری فعالیت‌های توسعه، متوجه حل مشکلات اجتماعی، اقتصادی و امنیتی هر ناحیه و بر طبق شرایط عینی و نیازهای مردم خواهد بود. ب- استراتژی‌ها: به خاطر دستیابی به اهداف مذکور در بالا، توسعه روستایی در طول برنامه ششم، بر اساس ۴ استراتژی زیر به اجرا در خواهد آمد:

۱- فعالیت‌های توسعه، به سوی حل مسایل اقتصادی - اجتماعی و امنیتی مردم هر منطقه بر طبق اوضاع و نیازهای واقعی‌شان سمت‌گیری خواهد شد. منبع انتخاب نواحی مورد نظر، منابع محلی را نمایندگی خواهد کرد.

۲- برای ارتقاء استانداردهای زیستی در همه مناطق (شامل مناطق توسعه نیافته، نیمه توسعه یافته و توسعه یافته) تلاش بیشتری خواهد شد. دولت، تلاش‌ها و منابع خود را روی توسعه مناطق توسعه نیافته و نیمه توسعه یافته متمرکز خواهد کرد و در همان حال، افزایش سرمایه‌گذاری توسط بخش خصوصی در مناطق توسعه یافته، مورد حمایت قرار خواهد گرفت.

۳- بزرگ کاسه کردن تلاش‌های سازمان‌های دولتی و بخش‌های عمومی و خصوصی و مردمی تأکید خواهد شد تا مسایل بنیادین جوامع روستایی، حل شده، فعالیت‌هایی که باعث تولید

توسعه نیافته و نیمه توسعه یافته.

جزئیات هر يك از این رهنمودها در فصول بعدی تشریح خواهد شد.

توسعه عوامل اصلی دخیل در تولید و بازاریابی محصولات روستایی

توسعه روستایی در برنامه پنجم بر حل مسأله فقر در نقاط روستایی تأکید داشت. معهدا، ارزیابی نتایج حاصله نشان می‌دهد که حل این مسأله تنها در سطح محدودی تحقق یافته است. بنابر این، دامنه توسعه روستایی در برنامه ششم، وسیع‌تر خواهد شد تا نه تنها حل مسأله فقر را مد نظر قرار دهد، بلکه همچنین فرصت‌هایی برای تولید، درآمد و اشتغال بیستر نیز فراهم آورد که از طریق توسعه عوامل اصلی دخیل در تولید و بازاریابی روستایی، پشتیبانی شود.

این عوامل اصلی عبارتند از: توسعه کیفی جمعیت و نیروی کار، توسعه منابع طبیعی (زمین و آب)، توسعه علم و تکنولوژی مناسب و بهبود کارایی مدیریت از طریق پشتیبانی از ایجاد و تقویت نهادهای کشاورزان. رهنمودها و اقدامات به قرار زیر هستند:

توسعه کیفی جمعیت و نیروی کار

بهبود بخشیدن به قابلیت تولید ملی در خارج و تنگناهای منابع مالی و طبیعی، توسعه کیفی جمعیت و نیروی کار در نقاط روستایی - خصوصاً در زمینه مهارت‌های شغلی - يك مسأله مهم و کلیدی است.

توسعه همه جانبه مهارت‌های فیزیکی - فکری و حرفه‌ای باید همواره جزو نیازهای واقعی مردم در گروه‌های سنی و شغلی مختلف مورد ملاحظه قرار گیرد. نسل جوان باید از نظر فیزیکی ذهنی و فکری، قبل از ورود به بازار کار، تحت آموزش قرار گیرد و در همان سال آموزش بزرگسالانی که در حال حاضر، جزو نیروی کار محسوب می‌شوند، باید بر بهبود توانایی‌ها و مهارت‌ها بر طبق تکنولوژی متغیر روز، متمرکز شود.

جزئیات این رهنمود توسعه در فصل «برنامه کنترل جمعیت و برنامه توسعه اجتماعی و فرهنگ» مشخص خواهد شد.

توسعه منابع طبیعی

۱- زمین: زمین به عنوان عاملی در فعالیت‌های کشاورزی، باید به متابه يك منبع کلیدی در توسعه روستایی محسوب شود. دولت تلاش کرده است که به بالاترین حد ممکن در استفاده از زمین کشاورزی موجود - از طریق تسریع توسعه زمین در سیر تحولات گذشته - دست یابد.

رهنمودهای توسعه زمین برای نیل به اهداف زیر ارائه می‌شوند:

الف - طبقه‌بندی زمین‌ها برای استفاده و تخصیص مناسب.

ب - ایجاد يك برنامه اصلی برای استفاده از زمین، براساس ملاحظات ملی.

ج - توزیع مالیکت زمین از طریق صدور مدارک قانونی لازم.

د - انجام اصلاحات ارضی و يك پارچه کردن زمین‌ها.

به هر حال، افزایش سریع تقاضا برای زمین، به دلیل رشد جمعیت محدود بودن زمین‌های قابل دسترس، باعث ایجاد مشکلات بیشتری در رابطه با زمین شده است و در نتیجه، سبب تأخیر در نیل به اهداف توسعه زمین در برنامه پنجم گردیده است.

چنین است که رهنمودهای مربوط به توسعه منابع زمین در طول برنامه ششم، اغلب تداوم همان فعالیت‌های مطرح شده در برنامه پنجم است. و خصوصاً بهبود کارایی استفاده از زمین و بهبود امر توزیع مالکیت زمین را در نظر دارد، تا از این طریق، مسایل زیربنایی و تولید را در مناطق روستایی بهبود بخشد.

جزئیات هر دوی این رهنمودها در فصل «برنامه توسعه منابع طبیعی و محیط» خواهد آمد.

۲- آب:

دولت در حال حاضر، سرمایه‌گذاری عظیمی در توسعه منابع بزرگ، متوسط و کوچک آب - که عوامل مهمی در تولید کشاورزی هستند - کرده است. در نتیجه، در حال حاضر مناطق آبیاری شده به ۲۲ میلیون رات رسیده است. به هر حال، استفاده از زمین‌های آبیاری شده، به علت ضعف مدیریت، همچنان محدود است. اگر چه توسعه منابع کوچک آب، هنوز در تمامی نواحی مورد نظر اجرا نشده است، ولی تمامی منابع بزرگ، گسترش یافته‌اند. بنابر این، توسعه منابع آب روستایی در طول برنامه ششم بر بهبود امر استفاده و توسعه منابع کوچک آب در مناطق بالقوه مستعد، متمرکز خواهد شد.

● تشکیل گروه‌هایی از کشاورزان برای بهبود تولید و بازاریابی که یا به وسیله خود کشاورزان و یا با حمایت دولت انجام گرفته، نقش مهمی در حمایت از کشاورزانی که قابلیت تولید برای فروش دارند ایفا می‌کند.

● از طریق توسعه عوامل اصلی دخیل در تولید و بازاریابی روستایی - توسعه کیفی جمعیت و نیروی کار، توسعه منابع طبیعی (زمین و آب)، توسعه علم و تکنولوژی مناسب و بهبود کارایی مدیریت از طریق پشتیبانی از ایجاد و تقویت نهادهای کشاورزان، نه تنها مسأله فقر مدنظر قرار خواهد گرفت، بلکه همچنین فرصت‌هایی برای تولید، درآمد و اشتغال نیز فراهم خواهد گردید.

جزئیات این رهنمود توسعه در فصل «برنامه توسعه منابع طبیعی و محیط» خواهد آمد. بسط دانش فنی و تکنولوژی برای توسعه روستایی

توسعه روستایی در طول برنامه ششم، اهمیت زیادی برای بسط دانش فنی و تکنولوژی جهت بهبود کیفی سطح زندگی جمعیت روستایی، قائل است.

در این زمینه، تأکید بر تکنولوژی مناسب برای توسعه کشاورزی و ارتقاء صنایع کوچک و متوسط خواهد بود. توسعه تکنولوژیک، صورتی از ادغام تکنولوژی سنتی و مدرن را خواهد داشت. این امر، مناطق فقیر روستایی را قادر خواهد ساخت تا از نظر تکنولوژی تا حدود معینی خودکفا شوند.

برای نیل به این هدف، زیربنای تکنولوژی روستایی تقویت خواهد شد. و تکنولوژی مدرن مناسب، به کار گرفته خواهد شد و تکنولوژی سنتی، مدرنیزه شده و بر کارایی آن افزوده می‌شود.

تکنولوژی توسعه روستایی، در عین حال باید نقش اساسی در بهبود تولیدات کشاورزی و صنعتی محلی نیز ایفا کرده، برای استفاده عملی به وسیله جمعیت مناطق روستایی، مناسب باشد.

رهنمودهای لازم برای توسعه تکنولوژی - همگام با سیاستی که تشریح شد - به قرار زیر است:

۱- تشویق پیشرفت‌های فردی میان افراد روستایی.

مهارت‌های فنی منابع انسانی از طریق سیستم آموزشی موجود و برنامه‌های ویژه آموزشی سازمان داده شده توسط بخش‌های دولتی و خصوصی، بهبود خواهند یافت.

۲- تشریح و روشن کردن سیستم‌های لازم برای انتقال تکنولوژی سطح متوسط در ابعاد توسعه (عمودی و افقی) روستایی.

گروه‌هایی که هدفشان بهبود تولید و کنترل کیفیت و ایجاد قدرت جمعی برای صادرات است. دولت به طور مستقیم درگیر سازماندهی این گروه‌ها نخواهد شد، اما اطلاعات و رهنمودهای لازم برای ایجاد آگاهی در بین کشاورزان نسبت به استفاده‌های بالقوه تشکیل چنین گروه‌های داوطلبانه‌ای را در اختیار مردم خواهد گذاشت.

۲- حمایت از توسعه کارایی مدیریت و وحدت اقتصادی - اجتماعی در نهادهای موجود کشاورزان، یعنی گروه‌های کشاورزان و تعاونی‌ها به طرق زیر:

۱- ۲- سازمان‌های مرکزی دولت که مسئولیت نهادهای کشاورزان را برعهده دارند، بر کارایی این نهادها در انجام امور محوله نظارت کرده، آن را ارتقاء خواهند داد.

۲- ۲- سازمان‌های دولتی مرتبط با نهادهای کشاورزان در سطح نواحی استان‌ها، فعالیت‌های این نهادها را گسترش خواهند داد. فعالیت‌های تولید و بازاریابی تسهیل خواهد شد و از هماهنگی بین سازمان‌های دولتی به منظور تقویت نهادهای کشاورزان، حمایت به عمل خواهد آمد.

۳- ۲- تشویق نهادهای مالی برای حمایت از نهادهای کشاورزان از طریق گسترش وام‌های مربوط به فعالیت‌های تولیدی و بازاریابی این نهادها با نرخ بهره مناسب.

۴- ۲- تشویق ایجاد سیستمی برای توزیع اطلاعات مربوط به تجارت، بازاریابی و قیمت کالاها (به خصوص در مناطق دور افتاده). ۵- ۲- ایجاد طرحی اساسی برای آموزش کشاورزان و مسئولین تعاونی‌ها. این طرح کارایی فعالیت‌های آموزش را افزایش داده، در بین سازمان‌های آموزش‌دهنده، هماهنگی ایجاد خواهد کرد.

۶- ۲- نهادهای کشاورزان، نقش اصلی در کنترل تولید را جهت رفع تقاضاهای بازار برعهده خواهند داشت. این نقش شامل بهبود کیفیت محصول و استانداردها برای دستیابی به ثبات قیمت‌ها نیز می‌شود.

۷- ۲- نهادهای کشاورزان، طرح‌های روشنی برای توسعه به منظور بهبود کیفیت و کارایی فعالیت‌های خود ارائه خواهند داد.

زیر نویس:

- ۱- اصطلاح «Sub-district» واحدی از تقسیمات کشور تا بلند است که کوچک‌تر از بخش است. ما در اینجا، معادل این واژه «دهستان» را برگزیده‌ایم.
- ۲- بات (Baht) واحد پول تا بلند است و هر ۲۴ بات معادل یک دلار آمریکا است.
- ۳- رات (Rat) واحد سطح کشور تا بلند است.